

A i čovjek je sposoban za puno dobrote, a u mnogim prilikama ju je već i on pokazao. Zato se još jednom može ponoviti da on zbilja nije ispao Đavlu iz torbe, iako u nju, kako rekosmo, ako želi, može uskočiti. Đavao, dakle, nikako nije mogao stvoriti čovjeka.

Ne vrijedi li i obratno? Reći će netko da Bog, zacijelo, nije mogao stvoriti čovjeka, biće koje je počinilo toliko zlih djela, koja Stvoritelju, svakako, ne služe na čast. E to bi bio prebrz zaključak. Mi to, istina, ne možemo sve sračunati, ali u našem razmišljanju, kako smo već s pravom ustvrdili, nije glavni problem zlo. Ne bavimo se njim. I ne samo da se njim ne bavimo, nego ga, i prema naravnom i Božjem zakonu, bezuvjetno moramo izbjegavati. Za zlo je svatko sposoban ili jednostavnije rečeno: puno je lakše rušiti nego graditi. Da bi se imalo što rušiti, uništavati i obesmišljavati, morao je to netko stvoriti, urediti te prema cilju usmjeriti. Zato je pravo pitanje: tko je učinio ono teže, neizmjereno teže: stvorio pozitivno, dobro, plemenito i uzvišeno.

Mi kršćani napokon moramo naučiti diviti se, ne zaboravljajući, naravno, na opasnosti za ljepote koje nalazimo. To je naša zadaća i naša prednost, a onda ćemo moći bolje slaviti i euharistiju, zahvalnicu. Nije nam zadaća plakati i kukati, gledajući stalno u ponor koji će nas progutati. Tko stalno gleda u bezdan, sigurno će se u nj i strovaliti. Zli upravo i hoće da ništa drugo i ne vidimo, želi nam skriti sve ostale mogućnosti kako bismo nepromašivo bili žrve zamke koju nam je spremio.

Mojsije je udario štapom u kamen i provrela je voda. Bog je pogledao glib zemaljski ili majmuna, svejedno, i nastao je čovjek. Zapravo sve što Bog pogleda i u čemu se on progleda, gdje se njegova slika odslika, nastane čovjek – jer on je slika, koju Bog svojim licem izaziva.

Nakon ovog razmišljanja uviđamo da se ponizna i iskrena ljudska mudrost slaže s Božjom objavom. Čovjek je stvoren na sliku Božju. Bog ga je stvorio iz slobode i ljubavi, a jednako tako za slobodu i ljubav. Čovjek nije porod prijevare i nasilja nego istine. Zlo i mržnja mu uopće nisu potrebni da bi se ostvario i bio ono što treba biti. Zato i kliče sveti Irenej: živ čovjek slava je Božja.

Nikola Stanković

SNIŽENJE CIJENA

Na kraju sezone, ljetne ili zimske, posvuda se vidi natpis »Sniženje« ili da ne bude zabune »Sniženje cijena«. Upozoruju nas da se tih dana jedan isti, primjerice, odijevni predmet može dobiti za manje novaca nego koji dan prije. Ako upitate zašto je to tako, dobit ćete puno raznih odgovora, ali jedan je najčešći: Kraj je sezone i ta se roba više ne traži. Moramo je se rješavati dok se za nju još nešto može dobiti. Inače će samo zauzimati prostor, a dogodine će i tako moda biti drukčija.

Jednostavno rečeno, na cijeni je ono što se traži. Ako li, pak, pripitate, što je s onim što se ne traži, možete već nazrijeti odgovor. Ta to nitko i ne proizvodi. Čemu proizvoditi gubitke?! Odgovor je, međutim, samo djelomično točan. Trgovci često znaju prodati i ono što čovjeku ne treba, prikazavši mu to kao veoma potrebno i korisno. Koliko li se novaca potroši da se čovjeka uvjeri kako mu je upravo taj i taj proizvod ne samo potreban nego i neophodan. S njim, u njemu ili na njemu, ali nikako bez njega. Kao nekad vojnik sa štitom.

Sami znamo da nam puno toga što promidžba nudi nije potrebno. Ne ide li puno promidžbenog materijala iz poštanskog sadnučića ravno u kontejner za stari papir? Ide, ide. Ali jedva da je moguće izbjeći rafiniranim načinima trgovaca u njihovu traženju puta do kupca. Jadnoga čovjeka bombardiraju sa svih strana kako bi se neki proizvodi ne samo prodali nego i dosegli visoku cijenu.

To, zapravo, znači da cijene ne ovise samo o stvarnoj vrijednosti i potrebnosti neke robe. Tko na razini svagdanje ponude i potražnje ne zna promotriti, rasuditi i rasporediti, biva žrtvom okoline i svijeta u kojem se kreće.

Kad čovjek zaboravi biti aktivnim sudionikom svijeta u kojem živi, postaje nekim njegovim čimbenikom od kojega drugi stvaraju svijet po svojoj mjeri. Trgovci svakako nastoje stvoriti svijet po svojoj mjeri, ali često i kupci. Ponekad se prevare jedni, ponekad drugi. Postanu li, pak, žrtvom stalne napetosti i igre, stradaju i jedni i drugi.

Promidžba ima uspjeha zato što ne uzima sve vidike u pohvali svoje robe – jednostrana je. Kupac nasjedne kad to ne uvidi. I trgovci i kupci se prevare ako ne vide dalje od materijalne dobiti. Da bi se objektivno mogla odrediti cijena neke robe, valja isključiti neurednu pohlepu što zamagljuje ne samo gospodarstvene vidike nego i ekološke, moralne pa čak i religiozne.

Kad se pobrkaju kriteriji uvijek je nečemu cijena previsoka, a nečemu preniska. Svakako ne bi valjalo jeftino prodavati poštenje, moralna načela, vjerske zasade te napokon ljudsko dostojanstvo. Što se može uopće prodavati, a što ne? Čovjek o tom mora ponovno i ponovno razmisliti.

Upitaj se i ti o tom je li u tebe nastupila rasprodaja ljudskosti, dobrote i poštenja? Ili si ih, možda, zamijenio za neku prividnu uglađenost.

Ne živi čovjek samo od novca... Možda uopće ne od njega.

Od čega ti živiš? Šta kupuješ po sniženim cijenama? Valjda nevrijednu robu. A što prodaješ po sniženim cijenama? Možda nešto veoma vrijedno? Promisli!

Nikola Stanković